

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
horáda:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „
Egyes szám ára 5 kr.
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Ótször hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.
Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsebet-tér 9. z.
Nyitlertéri cikkeket
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás: Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.
Az értékesb cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.
Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS
A „KELET”
politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedévi folyamára.
A „KELET” előfizetési ára:
Okt. — decz. 3 frt.
Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.
Az előfizetés pénzket, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.
Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.
A katolikus autonómiáról.
(Ajánlva a „K. Közlöny”-nek.)
IV.

(B. K.) A megállított kath. autonómiai szervezet értelmében a magasabb egyházi ja-
vak adományozásánál a 13 tagból álló kath.
igazgató tanács három egyént fog kijelölni,
kik közül a fejedelem kinevez egyet, ki a szó-
ban forgó adományt nyeri. E magasabb ado-
mányozással azonban egyszersmind a felsőházi
tagsági jog jár karöltve. Világos tehát e pár
szóból is, hogy a felsőház nehány székére,
egy hazánkban eddig teljesen ismeretlen tes-
tület veszi kezébe a kijelölést. Az autonómia
e pontja nem csak egy százados joggyakorlat-
ba ütközik, mely szerint eddig kizárólag a fe-
jedelem gyakorolta az adományozást, hanem
világos megsértése az alsóház hatáskörének,
melynek kétségbe nem vont jogkörébe tarto-
zott a maga, valamint a felsőház tagjainak meg-
határozása; nyílt támadás egyszersmind az ural-
kodó jogai ellen is, ki a felsőházi tagok kine-
vezésével úgy van megbízva, hogy e jogát sem-
minemű testülettel meg nem oszthatja; másra
nem ruházhatja.

A szerény kath. autonómia tehát, csak a
fejedelem beleegyezését kívánja, hogy a felsőház-
ba azokat ültesse be, kiket kedve tart.

A „KELET” TÁRGZÁJA.
Szerdahelyi Kálmán.
Született: 1829. február 16-dikán.
Meghalt: 1872. novemb. 14-dikén,

A pesti nemzeti színház fölött gyászlobogó
long; nagy halottja van: Szerdahelyi Kálmán. Ag-
gódtnak életeért s most gyászoljuk halálát.

Szerdahelyi nemcsak a mostani kor szerint,
de általában, életét és holtakat együtt érte, a
nemzeti színház legkitűnőbb színművészei közé tar-
tozott. Mint minden nagy színművészünk, ő sem
maga halt meg: vele halnak meg legkitűnőbb ala-
kításai. Tőle is láttunk oly tökéletesen egyénitett
jellemeket, mint kivülről senkitől. S az ő szakmája
az egyénítésre nézve nem a legkedvezőbb s nagy
nehézségekkel jár. Ő kiválólag salon-bős volt s a
magasabb és finomabb komikumot érvényesítette.
Az ily szerepekben sok az egyformaság: legtöbb-
nyire csak típusok; általános vonásokkal vannak
festve. A színészen sok értelmiség, izlés és tehet-
ség kívántatik, hogy az ily körrajzot, egyénileg ki-
színeze, a többiekkel különböztetve tegye. Ebben a
színelési álca s kirívó öltözk, szóval: a külsőségek,
mint az alsóbb komikumban, nem segítik; a jellem
finomabb árnyalatait kell ellesnie és kitalálnia s
egy egész jellemképpé összevonva viszatükröz-
tetnie.

Igaz, hogy az ily jellemelek oly lélektani fejlő-
désen és változáson nem mennek át, mint az erő-
sebb drámaiak vagy éppen tragikáik s bennök a fel-
tűntetett jellemképzés a következetesség könnyebb,
mint azokban; de másrésztől a szokott és sok
hiányt, éppen a lélektani átmenetek hiányait elta-
kál.

Hogy e tekintetben is hasonlítható-e a
„K. K.” ájtatos képpel követelt autonómiája
más vallásfelekezetekéhez, ítélje meg önmaga.

A különbség azonban nemcsak a felhozot-
takból áll.

Mikor mellékesen megemlítettük volt egyik
cikkünkben, hogy egész országgyűlés alakjára
adót vet ki a kath. gyűlés az új autonómiai
szervezet útján, a „K. K.” diadalmaszkodó han-
gon azt válaszolta, hogy adót eddig is vetettek
ki a katolikusok, valamint a többi vallásfele-
kezetek is vetnek ki.

Nem szóunk itt arról, mekkora külön-
ség, midőn egy hosszú szokás és törvény által
megerősített közeg szed adót, s midőn egy egész
ismeretlen testület veszi át amaz joait; csak
azt jegyezzük meg, hogy ama adók sohasem
vettettek ki kötelezőleg az autonómia pe-
dig hivatkozva világi képviseletére, ezt köte-
lezőleg teszi. Nem hisszük, hogy a „K. K.”
tudós cikkezője ezt ne tudta volna, hanem
valószínűleg a könnyebb czáfolás kedvéért el-
hallgatta. Adolog pedig korántsem elhallgatni
való. Az országgyűlés elvitáztatatlan joga és kö-
telessége öröködni az ország minden megterhel-
tetése felett, egyedül jogosult kötelező adók ki-
vetésére; s midőn egy ujan alkotott és szerve-
zett testület az országgyűlés tudta és belegeye-
zése nélkül törvényerejű hatalmat tulajdonít ma-
gának adókivetési kulcs megállítására és semmi
törvény, semmi hatalom által sem korlátozt adó-
felszedésre, gyökerében sérti meg hazánk al-
kotmányát, egy külön, a hon 8 millió lakossá-
ga felett rendelkező országos hatalmasságot ál-
lít meg és végkimenetelében élet-halál harcz-
nak veti el magrárt az egyház és állam között.
Lássuk azonban tovább az autonómiai
szervezetet.

E terv egyik pontja értelmében a meg-
ürit egyházi javadalmak jövedelme felett jö-
vőre nem az állam, hanem a kath. congressus
fog rendelkezni.

A corpus juris I. részének 10. cikkében
olvashatni, hogy az uralkodó minden örökös
nélkül marad birtok tulajdonosa. *) E jogon

*) Quia dictum est superius, quod omnis nobilitas et
possessioariae collationis plenaria potestas, in Principem nos-
trum translata sit, ideo advertendum, quod Princeps ipse nos-
ter universorum Dominorum, Baronum et Magnatum, ac ali-
orum Regni nobilium possessionatorumque hominum, in casu
quo quis eorum sine haeredibus et posteris decesserit, verus et
legitimus successor sit.

ró pathos sem jó segítségül. Másrésztől az ily je-
lemek nem egy eszményi világban mozognak, hol a
képzelő erők szabadabban csaponghat és teremhet; s
nem is azokat a szenvedélyeket festi, melyek valódi
bensőséggel, adva mint villanyszikrák szíven talál-
nak: de kevesebb bensőséggel észrevétlenül elmo-
sónak s csak a mélyebben érző és ítélő előtt tűn-
nek fel az így támadt és rosszul fedett biányok: az
ily jellemelek az élet tükréi, melyet mindenki köze-
lebbről ismer, biztosabb mértéke van hozzá s a hű-
lenséget, következetlenséget s tulzásokat könnyebben
felismeri s éppen azért a jellemkép könnyebben vá-
lik előtte izlettenné, természetlenné vagy éppen visz-
szatszatózóvá.

De Szerdahelyi nem csak ily magasabb és fi-
nomabb comicumban volt kitűnő, sőt e szakmában
csak később emelkedett ily magaslatra: a nemzeti
színháznál az első években leginkább az erősebb szí-
nezetű comiciai szerepekben tűnt fel s azokban kü-
dött fel magát bámulatos gyorsasággal az első ta-
gok közé. Alig volt a nemzeti színháznál két évig,
a „Hölgyfutár” albuma arcképét már akkor a nem-
zeti színház legkitűnőbb tagjai közé sorozta és mélt-
tán s így ítélte fölé a teljes igazsággal: „Szerepei a
szeleburdi uracsok, arszlánok iparlovagok könnyelmű
fizikós s egyéb burleszk alakok, miknek személye-
sítésében művészi comicumot, természetességet és
könnyűdséget tanusít. Alakja, hangja mozdulatai s
játéka meggyerő erővel bírtak. Egyik főérdeme az
egyénítési erő, mi a stereotipságtól és a művészi
öntudat, mi a torzítástól mindig megzokik.”

Tanúsítják ezt azok a szerepek is, melyeket
azon időből az „Album” fölemlít, mint Szerdahelyi
legkitűnőbb alakításait. Először Ozakó „Végrendelet”-
ében mint Kereszti Lőrincz lépett fel, azonban nagy
tetszést csak másod ízben nyert, midőn a „Szép
molnárd”-ben az együgyű szerelmes Jeant játszotta.
Azóta folytonosan emelkedik a közönség szeretetében
épén úgy, mint művészetében. — Az újabb vígjáté-
-

örök időktől fogva az állam húzta jövedelmeit
s állami közegek kezelték a kath. egyház meg-
üritült javait. Igaz, hogy ez ő szokás kijátszá-
sára a katolikus javadalmakok ujabban talál-
tak ürügyet, de azért a törvény a réginek ma-
rad, valamint azon szokás is, hogy törvényt
csak az országgyűlés módosíthat; s ha erre
másnemű autonómikus testületek is hivatást
éreznek maguknak, kérdezzék meg a nemzetet,
vajjon van-e hajlandósága e jogáról lemondani.

Különbén ép a vagyoni kérdések a leg-
kényesebbek a katolikus autonómia megol-
dásában.

Az állam, nem véve tekintetbe az egye-
sek adományait, mérhetlen, egy országnak is
tekintélyes birtokot adott az egyes püspökök,
apátságok stb. egyházi közegeknek. Oly terje-
delmes e vagyon, miszerint, ha a kath. egyház,
kivált ha püspökei busás jövedelmeit megszorítja,
kész államtól szervezhet az államban; az auto-
nómiai terv erre teljesen alkalmas, mert a fő-
igazgató tanácstól lefelé az egyházmegyei gyű-
lés és tanácsban, az esperes-kerületi, egyház-
községi gyűlések és tanácsokban egy szigorú
organismusu állami gépezetet dolgozott ki. Ama
nagy vagyont azonban, mit a kath. gyűlés ön-
rendelkezése alá vesz, az állam azon hierar-
chiának adta, melyet felvett ugyan kormányá-
ba, de egyszersmind vagyona kezelésére is biz-
tosította befolyását, tette ezt Magyarországon
a helytartó-tanács egy osztálya és Erdélyben
a gubernium útján.

Ki tagadhatná most az állam jogát, hogy
azon vagyonra nézve, melyet azon tudatban
adományozott, miszerint gyepölőjének egyik fe-
le az ő kezében van, jövőre is megtartsa be-
folyását ép most, midőn egy eddig nem létezett ál-
lamhoz hasonló hatalom jó a világra, olyan ha-
talmat, melynek irányadó részét a legszorosabb
engedelmességi viszony fűzi egy külföldi hata-
lomhoz. Hisz a mig a most tervezetben levő,
a földön páratlan kath. autonómia nem léte-
zett, ép a pápa befolyásának korlátozására tar-
tott a lehetőleg kezében az állam az egyház
kormányát, a többek közt a vagyonkezelésre
nézve is. Mivel könnyebbült jelenleg a helyzet?
azzal, hogy a pápa rendeleteinek hatásosabb
voltáért a csöhatatlanság dogmává emeltetett
s az egyház, mely eddig karöltve járt az ál-
lammal, most mint ellenség lép fel ellene. Tud-
juk, hogy a „K. K.” a placetumot fogja fel-

kok és a bohózatoknak nagy részt éltető elemét ké-
pezi. Ugróczy a vad poéta, Kövér „Hűség hűtlenség-
ből” színművében, Hajdúosi Szeraphin a „Dalos
Pistá”-ban, Kelendi a „Pünkösdi királynő”-ben, Szél-
házi báró Kisfaludy „Kérő”-ben, Felix „Szeleburdi”-
ban a legmulattatóbb művészi alakok közé tartoznak.

S azóta hány különböző fokozatu komikai sze-
repet lehetne felsorolni, melyek egyáltalában nem
másolatok, hanem az ő saját teremtményei! — A
francia vígjátékoknak s társalgási daraboknak egyik
éltető lelke volt; de az eredeti vígjátékiróknak sem
lehet panasznuk, mert az eredeti vígjátékokban is épen
oly szeretettel igyekezett szerepeit érvényesíteni, még
akkor is, midőn az egészen sikeréhez nem táplált
reményt. Elhanyagolásról nála szó sem lehetett; ál-
talanban a legszorgalmasabbak közé tartozott. Új sze-
repeinek betanulásához lehetőleg minél több időt ki-
vánt; de nem azért, hogy a halasztást elhenyélje,
hanem hogy szerepét jobban megérlelje, s minél na-
gyobb művészi biztonságba tegyen szert. Az első
előadások rendszeren lázas, izgatott volt, s ha nyelve
valamely szót elvétett, vigasztalhatatlan volt. A má-
sodik előadások rendszeren több erőt fejtett ki.

A mely este utolszor lépett fel, az orvosok az
nap vizsgálták meg, s eltiltották a fellépéstől, ő
mégis humorát fejtette ki s midőn a rendező erie s
a tapokra figyelmeztette, ezt mondta: „Tudnák csak,
a mit én érzek, hogy tán ez utolsó fölláptem.”

Szerdahelyi egészen saját erején fejtett ki. Az
iskolát korán elhagyta. Atyja ellenzte, de őt az az el-
lenállhatlan ösztön, mi némelyeknél csak kedv, má-
soknál valódi hivatás (nála ez volt) magával ragad-
ta; még tizenhat éves sem volt, már színész lett. E
pályától csak a 48—49-iki harczok vonták el, mikor
mint honvéd szolgált. De azután annál komolyabban
látott az önképzéshez. A természet bőven megáldotta
az értelmi tehetségekkel, s ezek világ- és emberis-
merethez juttatták; s tán ez az oka, hogy könnyű

hozni, (ha csak nem ellene annak is), a pá-
pa rendeleteinek ellenőrizőjeként. Csakhogy e
placetum mindeddig nem őrizte meg az álla-
mot a pápai hatalom tulterjeszkedéseitől: a töb-
bek közt a kath. egyház alaptörvényei; a tri-
denti zsinat végzéseit, hazánkban is teljes ér-
vényre emelkedtek, a nélkül, hogy valaha
placetumot nyertek és kihirdettek volna.

A magunkénál mélyebb belátásu főkre biz-
zuk következményeinek kiszámítását, ha egy az
istentől leszámaztatott dicsfényvel körülvett
egyházi átkok s más fegyverekkel ellátott kül-
földi hatalom uralma alá rendelt hierarchia befo-
lyása alatt álló kath. gyűlés, rendelkezve rop-
pant javadalmak felett 8 millió emberszámára
saját szellemében rendezi be iskoláit, fizeti taní-
tóit, a gyűlések és végrehajtó tanácsok organis-
musán keresztül szed adót, állít fel céljaira jól
szervezett végrehajtó közegeket, szóval 8 millió
embernek szab szellemiirányt s veszi igénybe
anyagi erejét s mindezt teszi a nélkül, hogy a
földi hatalom beleszólhatna működésébe

Ily új alkotmányt az országgyűlés hire
nélkül. természetesen a fenálló törvények meg-
sértése nélkül életbeléptetni nem lehet s csak
azok teszik ezt, kik az állam felett érzik ma-
gukat s mint elefánt palotát követelnek ma-
guknak, hivatkozva az egér lyukára; értém ez-
atatt a protestáns autonómiát. E hivatkozás
azonban ép az országgyűlési megerősítésre néz-
ve mennyire hihás, a jövő alkalommal fejt-
jük ki.

Különbén a „K. K.” ne higgye, hogy
mindez elismerjük tanulatlan fejünk „agyréme”;
cikkeink legfőbb tételeiben Ghyczy Kálmán-
nak Deák Ferencztől is helyeselt nézeteire tá-
maszkodunk s így jusson eszébe, hogy a mi-
dön nézeteinket korholja, e nagy embereknek
is juttat durva támadásaiból.

A főrendiház nov. 15. d. u. 3/4 1 órakor rö-
vid, alig tíz perczet igénybe vevő ülést tartott. Min-
denekelőtt a királynő választát jelentette be az elnök,
melyben a ház névnapi kíváncsalmaírt köszönetét fe-
jezi ki, a ház örvendetes tudomásul vette e jelentést,
s Haynald érsek egy finom és tetszetős dicsőítőban
kivánt a királynőnek az ország és férje boldogításá-
ra hosszú életet. A ház — természetesen — éljenzés-
sel fogadta Haynald szavait.

Következett ezután a távollevők iránt tett in-
tézkedések eredményének bejelentése. 270 tag a fel-

kedélye mellett is, humorából az az ironia sem hi-
ányzott, mely a valódi humornak alapfeltétele, s mely
alakításain is megérzett. Nem is azok a tisztán naív
derült örömtől és boldogságtól sugárzó jellemelek vol-
tak az ő legkitűnőbb szerepei, melyekben elődje,
László, eddig a legkitűnőbb volt: hanem azok,
melyekbe a gnygnak némi árnyalata is vegyült; ezek-
ben ismét ő a hasonlíthatatlan. De ez az ironia, me-
lyet nappal sem tagadhatott meg, hatalmas emeltyü-
je volt az előretöréskvésben. Ritka dolog elégitette ki
teljesen, mindennek látta vagy legalább sejtette tö-
kéletesebb személynét; ebből magyarázhatók meg azok
az összeütközések is, melyek neki nem egyszer
szereztek kellemetlenséget.

Kiválólag a francia színirodalomnak volt ba-
rátja, s már akkor, midőn az igazgatóság az ily új-
donságokat nem járatta, saját-költségén hozatta meg
terményeit s közülük mindig a jobbakat és hatásos-
sabbakat fordította le, mi izléséről tapintatosságá-
ról tanuskodik. Szaklapot is indított meg s mint maga
nyilatkozott, nem részvét hiánya miatt szüntette meg-
híhetőleg észrevette, hogy az művészi pályájától
vonja el.

A közelebbi korszakban kísérletet tett egy pár
drámaibb, szerelmes, intrikus, sőt apaszerepben is,
de e kísérletek csak arról győzték meg, hogy szí-
nész erős értelmiség, tanulmány s akarat mellett
sem hagyhatja ki a számításból saját egyéniségét a
legnagyobb rutin mellett sem lehet általános. Szer-
dahelyinek oly nagy szerepköre volt, s azt oly ki-
tűnően töltötte be, hogy az utána tátongó nagy űrt
még csak ezentul fogjuk érezni.

E sorok írója benne oly barátságos tagtársat
vesztett, kinek nemcsak sok kellemesen töltött órá,
de mint drámáiról igen gyakran sikereit is köszön-
hette. De e viszony, azt hiszem, nem tett részreből-
vá, midőn művészi érdemeit a mi színművészetünk-
ben a legmagasabb színvonatra helyeztem; sőt atzó

hírvára nem is válaszolt, s az elnök egy végtelen hosszú listát olvasott fel, azok névsorát, kik különböző jogcímek alatt szabadságidőt kértek. Hogy ezek híjával, kik a főrendiház „aktív” tagjai: az látható volt a 15-iki ülésben. Elnököstől, jegyzőstől voltak tizenhatan.

A szász nemzeti egyetem nov. 14-iki gyűlése.

Conrad Mór szász nemzeti ispán a gyűlés 33 képviselő jelelétében megnyitván, Schneider Károly jegyző felolvassa a nov. 11-iki jegyzőkönyvet, mely jóváhagyatik.

Pildner Frigyes jelentést tesz a verificáló bizottság által végrehajtott igazoló iratok megvizsgálásának eredményéről, melynek következtében 34 képviselő igazoltatik.

Elnök erre a gyűlést constituálnak nyilatkoztatta ki.

A tárgyalás és határozathozatal alá jövő ügydarabok megvitatására jelentés tétel mellett egy bizottság küldetik ki. Bruckner, Schneider, Schochternus, Binder, Schreiber, Müller, Balthes, Roll, Zaminer, Macellariu, Dobó, Vlad, Pildner és Nagy személyében.

Schneider javaslatára, hogy Seiwertnek a szász nemzeti egyetem hatásköréről szóló munkája az országgyűlés tagjai közt kiosztassék, Macellariu tudni kívánja, hogy indítvány tevő javaslatát mivel indokolja, az elharmarkodást kerülni kívánja, s azért ezen műben elősorolt adatok hitelességének megvizsgálására egy 7 tagú bizottságot kíván kiküldeni.

Müller pártolja Schneider indítványát.

Hania csak azon esetben hajlandó Schneider indítványához csatlakozni ha az előbbi egyetemi gyűlésekben ezen okiratoknak hitelessége netalán kimondatott volna.

Schneider átlátja Macellariu formai kétségét, ki talán nem vett időt, ezen mű beható tanulmányozására; a mű nem kritikai tárgyalás, hanem okiratok másolata, melyeknek hű másolásáról kezeskedik a megbízottak alapos ismerete, egyébként a nemzeti egyetemre semmi felelősség nem hárulik abból hogyan ítélik meg e művet.

Szavazásnál Schneider indítványa általánosságban elfogadtatik.

Pontonkénti tárgyalás alkalmával Dr. Theil indítványozza, hogy ezen műből 80 példány küldessék Pestre, s egy szász képviselő kéressék fel, oda munkódní, hogy ezen 80 példány az országgyűlés tagjai közt kiosztassék.

Schneider ebbe beleegyezik, miután ezen műből csak 120 példány áll rendelkezés alatt.

Macellariu minden országgyűlési képviselőnek ohajt egy példányt ezen műből juttatni.

Schneider azon véleményben van, hogy jobb ha azt 80 átvastatja, mintha a maga idejében senki se olvassa, s ez utóbbi történnék ha Macellariu indítványa pártolásban részesülne a mű újabb kiadomását kellene elrendelni, s ennek megtörténtéig a királyföld rendezése az országgyűlésben elintézését nyerne.

Dr. Theil indítványa, valamint a Schneiderfelle javaslat további pontjai elfogadtatnak.

Közelebbi gyűlés e hó 18-án, reggel 10 órakor.

félek. nem méltányoltam kellőleg, s egyik vagy másik fényoldalát nem tüntettem ki, melyek a mások, tán élesebb szemét nem kerültk ki; de igaz meggyőződése, hogy halálának szomorú hatása alatt ez csak feledésből, de nem akaratból történt.

A nővérek. *)

Beszély.

Írta: Gerstécker Frigyes.

I.

A les.

Csuda szép augusztusi reg volt, az egész erdő illatot lehel, most emelkedik a közel hegyes csok mögül ama halvány rózsapír az egen, mely a nap közeledtét jelenti, s mint gyöngygyel behintve vonult el, egy kis keskeny harmatos erdei rét, bemélyedve az alatt fekvő völgybe. s melyen keresztül egy tiszta, zuhogó havasi patak sietett tova a perphyrtalajon, mint barnásra festett kristály folyam tűnne fel.

E kis rétet környezé: egyfelől pompás bükkerdő, míg túl felől mintegy 10 éves, agyvezezt „tűlevelű fák” álló bózot — felváltva egyes vén tölgyektől, — képezte a szegélyzetet.

És mily élet és csevegés volt itt az ágak között! mily röpkedés és zaj! Amott az egyik tölgyágon vad galamb turbékol, mire egy szajkó gunyol va felesel vissza; a zöldiek dalolnak, a rigók fütyölnek közbe, amott felyebb egy karsu öz enyeleg fiával, félénken emelve fel néha szép fejét, mintha veszőlyt érezne, vagy rettegne,

Veszélyt? — szegény állat, éles érzéked nem lett volna képes megmenteni téged, midőn kora szürkeletkor a helyre hoztak léptéd, jól elrejtve a bok-

*) Legutolsó műve a fájdalom oly korán s váratlanul elhagyott napunk világ-vándor és írónak.

BELFÖLD.

Szamosujvár nov. 14-én 1872.

Az 1870. 42. t. cz. értelmében folyó hó 14-én megtartott az őszi nagy gyűlés városunk jövő évi költségvetése előirányzatának megállapítása végett.

Az ülést főispánunk, Filep Samu megnyitván, a polgármester jelentést tett az összes közigazgatási ügyek menetéről, mely jelentés egy csinosan összeállított egészet képezve felkarolta a város rendőri — egészségi — közigazgatási — gazdasági — és tanügyét. A jelentés adatai fényesen bebizonyították, hogy városunk igen jól választott akkor, midőn Placintár Dávidot polgármesterré választotta, ki tiszta jellemének tudatában megválasztása alkalmával a benne helyezett bizalmat csak addig kérte részére megtartani, még megérdemli, mely bizalmat a bízalom rövid hivatalkodása daczára annyira átalános, hogy azok, — kik megválasztását nem okadatolt bizalmatlansággal fogadták ma már kormányzási képessége, rendszeretete, igazsága előtt meghajolnak. A kimerítő jelentést a közgyűlés osztatlan helyesléssel fogadván, kinyomtatni s a polgármesternek hivataloskodása rövid ideje alatt a város ügyeinek vezetésében tanusított buzgalmaért jegyzőkönyvileg köszönetét kifejezni határozta. — A közgyűlésben letárgyalta költségvetési előirányzat szerint a város jövő évi rendes bevételei tesznek 69.464 frt. 35 kr. a rendes kiadások 69.029 frt. 45. krt, s így a város jövő évi költségvetési előirányzata 435 frt. 46 kr. felesleget mutat, az állandó nagy törvényszéki épület emelésének költségei a belügyminiszter által 60.000 frtig már engedélyezett kölcsön útján levén fedezendő.

A tárgyalás alkalmával szóba hozottak a harmadik őrök állomása be nem töltése, sőt megszüntetése, miután Merza Lukács tanácsis őrök elhalálozott. Az indítvány nyilatkozik nem talált ellenzésre, és azt indítványozó felhívott, hogy indítványát írásba tegye. Valóban ohajtandó, hogy állomások megszüntessenek, melyeknek szükség-telenségét a tapasztalat bebizonyította.

Városunknak igen elég két őrök állomása, hisz a sz. vár kir. törvényszéknek is három őrök van, holott az ellátandó ügyek száma a városát megnégyszerezi. Tarkarékoskodjunk ott a hol s mikor lehet. Remélem is hogy a szak-bizottság — melynek tagjai jól tudják hogy az állomással összekötött fizetés nem egyéb mint nyugdíj fiatal és másutt jobban értékesíthető öröknek — ez állomás megszüntetését fogja indítványozni a városi képviselőtestületnek. Majd a nyugdíjazandók kérelmei láttattak el. Korbuly Bogdán és Pál László fizetései arányában nyugdíjaztattak. Kepri József volt tanácsis őrök pedig végkép kielégítetett. Megemlítjük még, hogy a közgyűlés egy feliratot határozott intézni az országgyűléshez a kibágások ügyeknek a politikai hatóságok elintézése alá visszabocsátása tárgyában.

Az ülés délután 1½ órakor befejeztetett; és főispánunk teljes megelégedéssel nyilatván a tapasztaltak fölött különösen az adminisztratio jelenségét emelvén ki: a jegyzőkönyv hitelesítése után körükből eltávozt.

A-O

Szamosujvárt, 1872. nov. 15-én.

Tisztelt szerkesztő ur!

Városunk egyhanguan folyó napjait a pár hét óta körünkben időző Homokai László szintársulata

roktól, lesben állt egy vadász s biztos golyójával már rég elérhetett volna, ha valódi vadász-ember léte re nem óvakodnék anya-vadat elejteni.

Gondol választott sűrűség mögött, mely a szabad-mozgást sem gátolta azonban teljesen védte meg a vad éles tekintetétől is, állott egy fiatal ember, zöld hajtókás szürke öltönybe, kerék, tollas, vadászkalappal fején, míg finoman készített, de jó erős vadász alsó csizmák fedték lábszárai részét.

Már közel félórája nézte ugyan az őz játékát, s gyönyörködve szemlélte, de vizsgálja szemekkel, s siklottak el felettük más irányba, mert más, nemesebb vadra várt ő itt.

Épp e keskeny erdei réten szokott reggelenként, csaknem ez idő tájtban, egy szép nagy szarvas át vonulni, melyet már rég ideje nyomozott, párszor látott és a nélkül hogy sikerült volna neki lőtválna ba jutni. Ma tehát e korai llessel akart próbát tenni, és ennél kedvezőbb reggelt nem is választhatott volna e célra.

Éppen azon oldalról, meről s szarvas a bükk-erdőből elő szokott lépni s részut az innesső bózot felé haladni, lengett egy gyenge szellő át, s így az állat nem érezhette meg jelenlétét a vadásznak, ki e mellett a siker biztos reményével pillanthatta át az egész nyílt tét. Ehez járult a gyönyörű reggel, a feszült várakozás, az illatos erdő, maga az őz is mely oly bizalomteljesen enyelt, ekkor újból hirtelen emel fel fejét, félénken tekint okos szemével, gyöngye panaszos hangot hallatott s mintegy elriasztva futott a sűrűség felé, nyomban követve fiatal hó! azonnal el is tűntek.

Valyon az szarvast érzé-e meg a félénk őz? A fiatal vadász csaknem hangosan érzé dobogni szívét, s ámbár valóban nem vala ujjancz e foglalkozásnál, a helyzet képes volt őt feligatni s lázas nyugtalanságba hozni.

Ekkor megzörrent a közeli bokor percz alatt érezében volt fegyvere sarkánya felhuzva, ujjá a ra-

elodásai élénkitik. Nem czélok hosszas szinbírálatot írni, de ez alkalommal el nem mulasztatom meg nem emlékezni a társulat tegnapi működéséről, és különösen az igazgatónak ohajtok köszönetet szavazni azon kedves meglepetésért, melyben minket részesített, midőn is a kolozsvári nemzeti színház egyik első rendű tagját, Egressy Ákos urat néhány vendégzerepre megnyerni szerencsés volt. Mi Egressy Ákos urhoz sok szép reményt kötöttünk, és ohajtva vártuk első fölléptét, mely tegnap e hó 14-én meg is történt, „Hamlet”-ben. — Egressy Ákos ur mint Hamlet teljesen igazolta s hozzá kötött reményeinket, és valóban már csak megjelenése is lelkes tapsviharra indítá a nagyszámu közönséget. —

Ha játékaról akarnék tüzetesebben írni, úgy levelem szűk keretét túlhaladná tudósításom, így csak annyit mondhatok, hogy Egressy ur kitűnő plasztikával, helyes hangsúlyozással, és higgadt, átgondolt, érzetjes hangon szavalt; különösen kitűnően játszott a szellem megjelenésekor, hol a fiú szeretet, fájdalom, s bosszu keserveit meghatólag tükrözé vissza: ép ily jól sikerült a királynéval történt éji jelenet, a visió jelenet, — szóval minden egyes momentumot művészi tökélyvel emelt és domborított ki: — a nagyszámu közönség zajos tapsok, éljenzések, és kihívásokban nyilvánítá a vendég művész ur érdemei méltó elismerését. Kovácsné aszszony (Ophelia) az örült jelenést meghatóan játszta. Zendi (Laertes) mint mindig, ugy most is jeles volt. Mátéfy Etelka (királyné) Páztory (Claudius király) helyesen töltötték be szerepeiket.

Egressy Ákos ur még háromszor fog föllépni és pedig ma a „Makrancos hölgy”-t, 16-án „Ármány és szerelem”-t, és 17-én „Brankovics György”-színművekben, — előre élvezetteljes estéknek nézünk elébe, — melyekről annak idejében becses lapjában tudósítással késni nem fogok.

M. I.

Magyar szinészet.

(N-r) Vasárnap, a hó 17-én Szigeti József jellem- és helyzet-komikumban egyaránt gazdag népszínműve: „A vén bakkancos és fia a huszár, e neiben sokak által a legjobbnak elismert eredeti magyar termék, került színre. A színházi igazgatóság igen jól teszi, ha a nép művelésére szánt darabok közül inkább azokat hagyja még a repertoiron, melyekből a vasárnap valódi élvezőin kívül mások is merithessenek, a nem csak pillanatnyi gyönyör mellett, ép izlést és a magyar nép-élet igaz ismeretét Bizonyára jobb és tartósabb hatás, ha ilyen darabokat elevenítenek föl, mintha azon egynemely „új” és „koszorozott” férczeményeket veszik elé, melyekben a drámai fejlemény és a teljes találó jellemrajz épen ugy hiányzik, mint a tömördek dallam hangulatának egyezése a motivált helyzettel. A jó műveknek még halvány, vagy tulzó egyénítés mellett is meg van az a hatása, melyet magukban rejtnek: tanusította ezt a jelzett előadás is. Friczi a mű szerzőjének példányszerű alkotásai közé tartozik; így nem csoda, ha a példány anyai gyöngye utánnyomatban látható, valamint az sem csoda, ha az utánzás merőben a külsőhöz rakaszkodva, megelégedezik a belsőről. Friczi a (a Kendi) megkacagztatott többeket, de nem nevetetett. Friczi kedélyességét nagyon is vastag vonásokkal tüntette föl s egyáltalán elmondhatni róla,

vaszon, a száraz galy recsegett, a levél zörgött és — Sülyedni keserve, mélyedni gyönyörbe, Félni, remélni, hányódni gyötörbe, Esengni a sirt, elérni az eget:

Nem tud, csak a boldog szív, ha szeret! dalolá egy cseugó hang ujjongatva az erdő csendjében.

Oda át, a bükkerdőből zaj hallatszott — amott az egyes fák sudarai között de messze csak perczekre tűnve fel, futott a szép szarvas — az ő szarvasa. miként már biztosan hívó — megriasztva, bé a sűrűbe. Lövés már el nem érheté s mintha a föld el is nyelte volna, álmra törve, rohant bé az erdő sűrűjébe, s eltűnt nyomtalan.

A fiatal vadász mint — különben egyszerű — vadász öltönyének finomsága is mutatá, a több és műveltebb osztályba tartozott. De

Ujjongva köszöntöm a rét ha virul, Ujjongva a völgyet rá kőd ha borul — A csillagokig — túl az egeken

Terjed ki karod, oh szép szerelem! hangzott újból a dal, most egészen közelben és hangosan ujjongva.

„Oh hogy az istennyila útne ez átkozott városiába!” mormogá emberünk, fogai között, a mint puskája sarkányát leereszté, s haragos pillantást lövell a kis rét felé, hova épen most lépe ki a föld egy gondtalan, boldog szülőttje, egy perczre áttekin-té a csoda szép látkört — épen kilátása nyílt az erdőre s a mélyen fekvő völgyre — s ekkor hirtelen minden látszólagos ok nélkül, egy nagy bukfeneczet vetett a rét kellő közepén.

Ha ez ember nem örült, mormogá az oly rutul családott vadász, akkor nem tudom mit gondoljak felőle.

Valjon csak azért jött e ki ide, hogy itt a nedves réten, napfeljöttkor, tornászlati gyakorlatokat tegyen. Hogy az ördög vitte volna el s ily nép szabadon járhat, kelhet, holott inkább az örülték házában, mint az erdőben volna helyén.

hogy tartósabban lehet alatt járó felfogással a karzat kedvence, mint egykor azoké, kik a mélyebb kedély buvárlatot kedvelik inkább. A vasárnapi hangulat a különben leggondolkodóbb Mátrait is magával ragadta (Veres csaplórosban) egész a tulzós rikácsoló hangjáig; mi azonban nem sokat ront le helyes felfogásának, következetes jellemzőségének, és — a mi erős oldala — határozott alakításának érdeméből. A rideg kapzsi durva csapló egyéniségében helyes uton járt. Szentgyörgyinek (vén bakkancsos) szokott nyugodtsága, nyomatékos tiszta szavallata, s rendes előnye a tős-gyökeres magyar típusok hű kifejezésében most is megtette a maga hatását, Berényi Gyulán (Laczi, a huszár) látszik a jó akarat, s némi haladás is. Kellő szorgalom érdes hangjának művelésében, figyelmes gyakorlatok a plasztikai állásokban, szavallatának kifejtése és bizony folytonos tanulmány, ezek volnának szükségesek Berényinek, hogy az élvezhető szinészek sorába felküzdhesse magát. Fizikai alkotása a tartós és használható tagok közé sorozza őt. Az egyszerű becsületes és nemes önzésű Laczit elég jól adta. Dezsóné (Ilon) ismert halvány, bátoratlan színező tehetségét mutatta. Ő több mint a menynit producálni képes, és ezt mind rebegő természetének tulajdoníthatni. Aztán fejének örökös előre nyújtása legkevésbé sem válik előnyére az arc értelmesebb kinyomatának Mozdulatai sem biztosak. Sok leszokni valója van: miket ha jól megfigyel vagy megfigyeltetni enged, s a jóakaratu intésekre hallgat, a kevésbé emelkedett szendéket sikerrel személyesítheti. Parragh (Hangos káutorban) az ismert felületes gondolkodó, az egyes hagyományos vonásokat ismétlő, igénytelen töltelék volt. —

Az est koszorúja azonban Dékány Rózát illette (Lidi szerepében). A kisasszony valóban megragad élénk játékkal, szavallatának biztos kezelésével, talpraesett és kinyomattaljes énekével. Ő nála, mi csak elismert tehetségek előnye, a drámai elevenség a hang kifejező kedélyességével egyedül. Ő népszínműveink éltető ereje.

Nyilvános köszönet.

A debreczeni nőegylet köszönetét fejezi ki az erdélyi nőnek, kik oly szégen hozzá járultak a gazdasszonyi kiállításokhoz, hogy diszére válik a számuk beküldött tárgya az egésznek. Fogadják a nemes lelki nők halás elismerésünk és halás tiszteletünk kifejezését.

Debrecz n. 1872, nov. 13-én.

A debreczeni nőegylet igazgató választmánya.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 18.

— Ő felsége az igazságügyi minister előterjesztésére a Seps-Szt.-Györgyi törvényszékhez Hinder Guidó ügyvédet bírónak, s Kozma Albert besztercei törvényszéki jegyzőt az abrudbányai törvényszék mellé alügyessé kinevezte.

— A kolozsvári dalkör szombaton díszes, habár nem is nagyszámu közönség előtt tartá meg a tudomány egyetem megnyitása emlékére rendezett dalestélyét a városi redout teremben. Az érdekes és valódi műtérékkel összeállított műsor, az énekek

Azonban a fiatal ismeretlen, — ki egészen városiasan, sőt fényesen volt öltözködve, s fényűzős cipő sem hiányoztak, melyek azonban az erősen harmatos fűhöz nem igen találtak — még egy perczig megállott, mintegy hallgatag bálmulatba merülve, s azzal újból teljes erejéből vígan danolva megindult, lefelé haladva a rét szélén, hol közvetlen el kelle haladnia, a fiatal ember leshelye előtt.

— „Szabad kérdezem — mondá ez, mikor az idegen, a nélkül hogy őt látná, szorosan mellé érkezett, és most e váratlan megszólításra egészen összerendezte — hogy mit keres ön itt az erdőben, ily korai órában; és hogy miért út ily borzasztó lármát?

— Istenemre ugyan megijeszté ön! kiáltá ez megreppenve, s önkénytelenül — nem valami rejtett fegyver után — hanem szemüvegéhez kapva, melyet zsinoron hordott nyakában, s ügyes mozdulattal percz alatt orrára illesztett.

— „De mi ez — szakítá őt rögtön félbe a vadász — jól látok-e?”

— Kurt, kiáltá most a fiatal idegen is, miután az ily hirtelen feltűnt egyént pár perczig szemüvegze volta — te vagy-e valóban, vagy nem te vagy?!

— „Alfréd, isten bizony ő az, — nő előbb gondoltam volna, hogy leszakad az ég, mint hogy téged itt e hegyek között találjalak és pedig reggeli szürkületkor; téged ki dedesen még nyolcz órakor is párnáid közt szeretés pihenni. Egyébiránt elrontád vadászatomat; egy pompás szarvast riasztál el, mely bízott s a jött esővem begyére. Miért kelle neked, az isten szerelméért, nyilatkozatodat, mi szerint „csak a szerelmes szív lehet boldog”, zenére alkalmazva az erdőbe bele kiáltanod? Hisz azt a vad ki nem állja!”

(Folyt. köv.)

gondos betenulés a csaknem minden egyes dalból ki-
tűnt s sűrű tapsokat vont maga után. Legszebben
sikerültek a Körösi és Scholastter egyleti tagok ál-
tal előadott magádalok. Majd a „Rákóczy induló“
előadása élénk lelkesedést s szünni nem akaró taps-
vihart idézett elő. A tulajdonképeni programot a
n.-váradí orsz. dallárünnepélyen dallal kivívott ezüst
vénnyibot a karnagy kezéhez történt ünnepélyes át-
nyújtása képezte, mit egyleti titkár Nagy Imre tel-
jesített alkalmi beszéd kíséretében, mire Hahn kar-
nagy meghatottan választott. A mindenfelé derült és
vidám hangulatot keltő ének utóhangjai még esem
mosódták, midőn az asztalok és székek a közakaat
tánczban nyilvánuló óhajának varázsszávarára szétvo-
nattak s ezzel megnyílt a tánczkezdő ifjúság szép
pályatere, mely attól csak az éjjeltutáni órákban vált
meg; a tánczoló vidám csoportjához a hangot a
helybeii katona-zenekar kissé tulerős zenekara adta.

— **Önkényes tüzoltóink** tegnap Minorich
főparancsnokkal élükön a „Róza-liget“-be rándultak
ki gyakorlattétel végett. Csinos egyenruházatu tűz-
oltóinknak sok követője s még több bámulója volt
a vasárnapi publikum részéről.

— **A zeneconservatorium** tegnapi hangver-
senye igen szépen sikerült. A közönség szép szám-
mal volt jelen, s a közreműködők művészi játéka
műélvezetes pár órában részesítette hallgatóit. Külö-
nösen ki kell emelnünk Lamberg fiatal zongoramű
vész játékát, melyet a közönség sűrű tapsokkal kö-
vetett, mintegy kárpótlást nyújtandó a részvétlen-
ségért, melyet a művész iránt a színházi hangver-
seny alkalmával tanusított. Hisszük, hogy ha Lam-
berg ur egy új hangversenyt rendezne, a közönség
törekedne lehetőleg helyreállítani multkori mulasz-
tását. A hangversenyt különben a conservatorium
zenekara kezdette meg kifogástalanul correct játéka-
val ugyanezt mondhatjuk ugyancsak a conservatorium
utolsó darabjáról, közbe a dalkör művészileg énekelt
egy dalt; hasonlóan a közönség sűrű tapsai közt
Körösi Berta k. a. is egy dalmű részletet. Szóval
megelégedve távozott a közönség életrevaló zenetár-
sulatunk hangversenyéről.

— **Tegnap** délelőtt 10 órakor tartott az egye-
temi polgárság gyűlést egyetemi kör alakítása vé-
gett. A gyűlést Nagy Mór nyitotta meg egy átgon-
dolt tartalommal beszéddel, melyben hű képét adta
egy ifjúsági kör szükségességének, egyszersmind egy
egész alapszabály tervezetet nyújtott meg, melynek
átvisszajelzése a gyűlés az egyetem 4 karából 10 ta-
gu bizottságot választott. Ezután a gyűlés elhatáro-
ta, hogy szombaton este a „Pannonia“-ban esmer-
kedési estélyt fog tartani. Örömmel jegyezzük fel,
hogy az egyetemi ifjúság lelkesedéssel karolta fel az
egyetemi kör eszméjét, mint a mely hivatva van
hazánk komoly pályára hivatott egyetemi polgárai-
nak a németes léha iránytól eltérő egészséges irányt
szabni. A kezdet jó, sikerdus folytatást!

— **A cholera** állásáról folyó évi november
16 án beérkezett napi tudósítások szerint Budán, no-
vember 16-én újabb choleraeset merült fel 17, ehez
hozzászámítván az ápolás alatt maradt 119 egyént,
az összes beteglétszám 136, ezek közül meggyógyult
2, meghalt 4, oct. 18-ától összesen megbetegült 552,
kikből meggyógyult 237, meghalt 185, gyógykeze-
lés alatt pedig maradt 130, nov. 15-től 16-ig újab-
ban megbetegült 38, ehez számítván az ápolás alatt
maradt 113-at, az összes beteglétszám, 151 ebből meg-
gyógyult 5, meghalt 14, a járvány kezdete óta ösz-
szesen megbetegült 266, ebből meggyógyult 46, meg-
halt, 88, további ápolás alatt pedig maradt 132.
Mamarosmegyében, Közép-Adásán nov. 14-én 3 cho-
leraeset merült fel, mely halállal végződött. Szine-
véren nov. 7—9-ig 3, Szinevér-Ozorán két, Negrove-
zen 5, Imsádon egy, összesen 11 egyén halt el cho-
lerában. Ugocsa megyében, Tisza-Ujlakon nov. 12—14-
ig 5 egyén esett choleraá, kik közül 4 meghalt.
Sárosmegyében, Sárdal községben nov. 13 án egy cho-
leraeset merült fel; a beteg ápolás alatt van. Kassán
a cholera betegek száma 1-el szaporodott; eddig 22
beteg közül 11 halt meg. Pestmegyében, Vácson nov.
12-én 1 cholerabetegülés történt, a beteg gyógykeze-
lés alatt van. O Budán nov. 9—13 ig 5 egyén be-
betegült meg; kik közül 2 meghalt, a többi ápolás alatt
maradt.

— **Helffy** új kávéháza tegnapi adatott át köz-
forgalomnak. A „Grand kávéház“, mint a felragaszok
lnevezik, valódi fényvel van berendezve.

— **Erdélyi** jelesebb fényképészek kormány
megbízási következtében, szintén készítnek ethno-
graphiai képeket a bécsi világtárlatra. Veres Ferencz
tájképekből nagy albumot állít össze. Koller pedig
nyolcz színezett nagy lapon a legszebb pontokat áti-
tja össze s közelebb Toroczkát és környékét vette
fő. Ugyancsak Kollert magyarországi arak azzal biz-
ták meg, erdélyi népművei képekből hat albumot ál-
litson ki fényesen s e példánvokat hat európai ural-
kodónak fogják elküldeni.

— **A Sekrestyés Közlönynek** ugyancsak
megfelelő gyomrát a kath. autonómia ügyében kö-
zölt cikksorozatunk. Az első cikkre azt mondta,
hogy „cáfolatot sem érdemel“, de azért egy egész
ciceros cikket „szentelt neki“, a következő cikkek
és újabb, meg újabb opusok segítették a lét ten-
gerének felszínére, a legutóbbi pedig a cikkek mel-
lett még azt a rémígérteket is felidézte, hogy „e
tárgyra még visszatérünk.“ Hát mit csináljon sze-
gény ha megfizetnek érte.

— **Kállay Benjamin** belgrádi konzul, a bá-
jos Bethlen Vilma grófnét hírszerint eljegyezte.

— **A kolozsvári torna-vívoda** egylet alap-
szabályait, az ipar- s kereskedelmi minster jóvába-
gyási záradékkal ellátta.

— **Berzenei Lászlónak** szász-magyarói
szállásán bevették az ablakokat t. hó 14-re vírádó-
lag: a nagy vendéglőbe kényszerült menekülni. Jó-
ra való ember esze megáll ezen a szünni nem akaró
inhumanus üldözésen.

— **Dr. Lészai Dániel** kir. tanácsos folyó hó
9-én Szászvároson meghalt.

— **Az adóhivatalnokok** sikkasztása folyvást
napi renden van. Legújabbban, mint az „Ellenőr“ ír-
ja, Paduch Rudolf zöllyomi adószedő oldott kerekét
6800 frttal.

— **A megyesi kir.** törvényszéknél üresedés-
be jött törvényszéki bírói állomásra négy heti ha-
táridővel pályának van hirdetve.

— **Az erdélyi rom. cath. id. bizottmányá-**
hoz mint póttnácsosok gr. Eszterházi János és Si-
mon Elek nevezettek ki.

— **A budai szinkőre** a „Ref.“ szerint két pá-
lyázó van a nyári idényre, a kolozsvári és debreceni.
Ha a dobrecei társulat Budára megyen, akkor a
kolozsvári N.-Váradon fog a nyáron át működni.

— **A felnőttek** oktatásának ügyét a helybeli
iparos egylet buzgóan felkarolta s így remélteni le-
het, hogy szép számmal jelentkező hallgatók számá-
ra az előadások e hó 25-én megkezdetnek.

— **A székelyföldről** írják, hogy Barothon
september közepén elhagyatva nyomorban egy fész-
ben halt meg Baróczi János, ki egykor a vész ide-
jén nagy és lelkes szolgálatokat tett a hazának. Ő
kath. pap volt egykor, de a szabadságharc kezde-
tén más működési kört választott lelkesen ébreszt-
getve szónoklataival a harc lángját. Mikor a nem-
zeti ügy megbukott, az ő elméje homályba borult és
aztán elfelejtve, nélkülözések közt élt, mignem a
halál megszabadította.

— **A v.-hunyadi vár** helyreállítására elő-
írányzott 50,000 frt. függőben hagyott, miután a
pénzügyi bizottság felvilágosítást és kimutatást ki-
ván a minsterelnöktől arra nézve, mennyibe kerül-
nek a mult évi határozat által kijelölt munkálatok
a kiépített részeknek fedéllel ellátása, a már hely-
reállított részek biztosítására, és mily összegre rug-
nak azon költségek, melyek a ház által kijelölt mun-
kálatokra szükségesek, miután a bizottság azokon
tulterjeszkedni nem akar.

— **Pesten** a bankkérdés tartja folytonos iz-
gatottságban a kedélyeket. A pesti kereskedelmi tes-
tület választmányja péntek este ülést tartott, melyen
határozatba ment, hogy még más nap egy u. n. sür-
gős küldöttség indíttassék Kerkapoly pénzügyminisz-
terhez, vagy ennek honn nem léte esetében a mi-
nisterelnökhöz, mely figyelmét a 3 hónapja tartó
pénzkalamitásra irányozván, öt felkérje arra, hogy
minden tőle kitelhető nyomást kísértsen a nemzeti
bankra oly irányban, hogy ez magyar fiókjait ne
három, hanem háromszor három milliót is tulbaladó
dátációval lássa el. A tanácskozás igen heves volt,
a kedélyek izgatottak voltak, a szónokok, mi a hely-
zet komolyságát jellemzi, elvárhatni vélték a pénz-
ügyminisztertől még azt is, hogy a közös pénztárba
szállítandó készpénz összegeket mindaddig fel fogja
függeszteni, a míg a magyar pénzügyi segíteni
más mód nem kínálkozik. A küldöttséget, mely Neu-
welt Armin elnök, Brüll Miksa, Deutsch S., Leitner
M. L., Sebastiani Frigyes, Schwarz Armin és Gold-
stein titkárból állt, szombat délelőtt fogadta a mi-
nister. A küldöttség egész egy óráig kimerítően ér-
tekezett a miniszter ural a bankkérdés ügyében. A
miniszter minden kérdésre részletesen választott és
megnyugtatta a küldöttséget, tudtára adván, hogy a
bank dotatói emelése tényleg bekövetkezett.

— **A honvéd tiszt képző** tanfolyam decemb.
hó 1-én fog N.-Szebenben megnyitattai.

— **Temesváron** az építendő román színház
ügyében tartott gyűlésen Vulcanu József titkár fel-
olvasá az eddigi eredményről szóló jelentést, mely
szerint 1870-től fogva mostanáig e célra 16,000
frt gyűlt össze.

— **Szászsebes** szomszédságában levő Peters-
dorf községe lelkészével, — ki ellen fegyelmi pa-
naszt emelt — elégedetlen. A lakosok, midőn a lel-
kész tartotta az isteni tiszteletet, nem mentek tem-
plomba. A lelkész azonban bámulatraméltólag védőt
talált a szászsebesi járásbíróban, ki K.-Fehérvárról
szerzett katonai executiával igyekszik a passiv el-
lentállást megtörni.

— **A bécsi** kiállítási épületeket mióta megnyiták
a közönség számára: azóta 291770 fizető nézőjük
volt, s belépti díjakból 45,333 frt 10 kr. gyűlt be
Szép eredmény, mely a közönség érdekltségét mu-
tatja.

— **A viláskiállítási** magyar országos bizott-
mány, következő elismerő iratot intézte a kolozsvári ke-
reskedelmi és iparkamarához. „Van szerencsénk a te-
kintetes kereskedelmi és iparkamarát értesíteni, hogy
Erdélyben járt megbízottunk Bartha Schifner Gyula
ur által hozzánk száz darab, a tekintetes kereskedel-
mi és ipar kamara peesétjével ellátott kolozsvári bé-
jelentés bétérjesztetett. Midőn a tekintetes kereske-
delmi és iparkamarának azon meleg támogatásáért,
melyben kiküldöttünket részesíté s a melynek ez ö-
vendites eredményt nagyrészen vőljük tulajdoníthat-
ni, köszönetet mondanánk, az ügy érdekében szíves
közreműködését továbbra is kikérnők, maradtunk ha-

zaíui üdvözléssel Pesten, 1872 october 22-én. Németh,
koránybíró. Bartha Schifner Gyula, másodtitkár.“

— **A kereskedelmi kamara** az óta még 44 bejelentést
juttatott a bizottsághoz, úgy hogy a bejelentések
száma csak kolozsvárról és a környékből 144-re megy.

KÖZGAZDASÁG.

Vasuti politikánk.

— **Északi Károly** felolvasása a magyar mérnök-
egylet gyűlésén. —
(Vége.)

Lássuk azonban a halmazott építkezés néhány
specialis hátrányait — megjegyezvén, hogy a kamat-
biztosítás theorijára ezuttal ki nem terjeszkedhet-
tem, legyen bár esetleg ez a legszembeszökőbb hátrá-
ny. — nem pedig teljesen subjektív okból, abból
t. i. hogy e thema fölött nem alkottam még ma-
gammak oly határozott véleményét, mely saját ítél-
letem kriteriumát kiállaná. Általánosságban azt meg-
jegyzem, hogy midőn a kamatbiztosítást kizáró ala-
kot tüntettem ki előnyösnek, — az üzmet magában
foglaló kamatbiztosítást kizáró alakot pedig leghát-
rányosabbnak, ez által ez utóbbi fölött ha tán a
pálcát még el nem törtem, mindenesetre meg-
törtem.

És még azon körülményből is, hogy a kamat-
forgalmat ígérő másodrendű pályák kamatbiztosítás
nélküli fölvállalása, a nagy forgalmat ígérő elsőren-
dű vasutak kamatbiztosítását okszerűtlenné teszi-e?
még mind eddig a korolláriumot kivonni nem bir-
tam. — Tehát ezen kérdést ez alkalommal elejtvén,
a halmazott építkezés többi bajait szellőztetem.

Egyik hátránya az, hogy a munkaerő csödi-
tése által oly tulzott versenyt idéz elő, mely a költ-
ségeket hatáyozza a nélkül, hogy a mű becsét emel-
né, — vagyis az egyensúlyt a tőke és jövedelem
közt örökre tönkre teszi. E kérdés még ádázabb,
ha a munkaerőben hiánya van, — ha oly nép képe-
zi a munkaerőt, melyre csak inség és éhség idején
lehet számítani, — mely a munkát nem tekintti jö-
vedelemtöbblet, vagyongyarapodás eszközüül, hanem
a szükség erőszakolmányaul. Ez pedig nálunk kevés
kivétellel így áll, — s ezen álladékbán a hiúság,
hogy úgy mondjam: parasztdölgyf, mely egyébként a
népves urban is meglehet, az élszemérem, nevezet-
es tényezőt képeznek; — ez állapotnak aztán az a
következménye, hogy drágán behozott idegenek ér-
demlik ki a gyarapodási eszközöket.

Másik hátránya az, hogy közgazdászati tekin-
tetben igazságtalanságot és jogserést tartalmaz ma-
gában, — mert halmazott számtalan vállalatok ki-
aknázását egy rövid korszaknak adományozza, mely
minden polgári és nem polgári hasznát zsebre dug
és a következő hosszú korszaknak csak a terheket
hagyja hátra.

Harmadik hátránya: hogy a demoralizációt
előmozdítja, mert sürűségénél és rohamosságánál
fogva föligatja a kedélyeket, és a csendes vért is a
csödület felé zaklatja, hol az élénken lobogó ver-
senygőz közt kaput tár a szédelgésnek, és nagy dol-
gokban kis ember nem vállalkozhatván, csak a nagy
tőkét illetőleg hitelt bocsátja be, mely mint elő-
harcos az orozslánrészt magának előre biztosítván,
minden kockát, minden veszteséget a bevont apró-
rénzre és a munkára, nemkülönbén a célra hagy
hátra; — az ily dolog tágítja az örvényt a pénz
és munka kérdése közt, élesíti e kérdést a pénz he-
nye duslakodása és munka táradalmas nyomorgása
közt, és előállít oly végzetes súlyegyenletlenséget,
melynek viszszaahatása a társadalmat támadja meg,
melyen aztán a feléyek támadnak, melyeket tüzzel
vassal kell kiégetni. Így támad a kommun, az in-
ternationale elve, mely a petroleum lángjaiban nyi-
latkozik, és melyet kiirtani nem Páris utcáin lehet,
onnét csak visszariaszítani lehet a pinczébe és kata-
kombákba, — agyonütni csak a börszen lehet; —
sárkányi fogait csak a szédelgés megsemmisítésével
lehet kihuzni; — de ezt is csak a közmorál fölsé-
gének uralkodásával, mely a zsebmetszést a legfin-
cabb kiadásában épen úgy nem tűri, mint a petro-
leum lángjait a kommun bosszuló kezében.

Tehát a halmazott vasutunkat egyáltalán mel-
lőzendőnek tartom. — Összesen 15—20 mértföldet
évenként több, mint elégnek talállok, ez is 10 év
alatt 150—200 mértföld új vasutat ad, és még így
is nehéz emésztetűt: mert a legjobb vonalnak is
van szüksége 10 évre, míg érvényéhez kellőleg ki-
növi magát, és egy emberélet alatt már oly hálóz-
atot létesít, mely a jövő emberéletre, csak azon 20
éves korszakra alig hágy tennivalót vissza.

Hisz ha jól összeadjuk, multunkból 100 évet
véve, ezen aránynak megfelelő közönséges csinált
utunk nincs, — tehát kenyerünk nincs, és örökké
kalácsot sütünk.

A vizutak korszakát épen átugrattnak. Földről
építünk lefelé.

Czifra nyomorúság! fölül sujtások dolmány, a-
lul rongyos ing. . . .

De ha így hajtjuk, tologatjuk magunkat, majd
csak intentioval, fölvilágosításokkal, kölcsönös köz-
vetítésekkel, mely az okszerű haladásnak indokolt
eszközeit kiteremteti fogja.

Ezek azok, melyeket a vasutgazdászati elemző-
seként előadtam, ezt úgy kérem tekinteni, mint fal-
ra vetett fessköt, mely az alakokat kiadja ugyan, s
tán darabosabban, mint a tárgyak igénylik, de a fi-

nem árnyalatokra, és művészet rendszerének szabá-
lyozási alkalmazására nem terjed. A türelmet közö-
ve csak azon egy óhajom marad fön, hogy e freskó
falra hányt borsó ne maradjon.

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Nov. 16-án 5% Metalliques 100 frt. 65.75.
Kamat 65.60. Nemzeti kölcsön 100 frt. 70.5
1860. Kölcsön 102.60. Bankrészvény 280. Hitolin-
tőzeti részvények 338.80. London 10 ft. st. 108.85
Ezüst 106.50. Cs. kir. arany 5.22 Napoleondor 868—
Urbéri kötvények: Magyarországi 79.50 Ta-
mezi 78.50. Erdélyi 76.50 Horváthországi 77. 25

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyiltér.)*

Figyelmeztetjük a közönséget, Stein
János muzeumegyleti könyvtáros és
egy-nyomdász 1873-ik évi képes na-
gyobb naptárára, a mely a f. évi de-
cember elején fog megjelenni és dús
tartalma mellett a miniszteriumok,
az erdélyi összes törvényszéki, közigaz-
gatási, pénzügyigazgatósági, adó-, pos-
ta-, és távirdahivatali; továbbá az ál-
lami és más nyilvános intézeteknek,
a legújabb és teljesen hiteles adatok
után összeállított tiszti ezim- és név-
tárát fogja tartalmazni; és így hiva-
talnokok gazdák, magánosok és üzlet-
embereknek szükséges, csaknem nél-
külözhetlen kézikönyvtől szolgálni lesz
hivatva. Bolti ára 50 kr.

Biasini gyorskocsi menetrend je

1872 november 2-től:
Kolozsvárról, Szamosújvár és Deés
re és vissza indul naponta kétszer.
Kolozsvárról reggeli 8 órakor és délután
1/2 3 órakor.

Déésről Kolozsvárra reggeli 6 óra-
kor és délután 1 órakor. — Kolozsvárról 1 személy
első közhelys coupéba Szamosújvárig 1 fr. 30 kr.
hátulsó coupe és imperial 1 fr. 70 kr. Déésig 3
frt. — és 2 frt. 50 kr.

Bármi viszonyok jöjenek közbe ezen fentebbi
árak folytonosan megmaradnak, félyebb
hagytatni nem fognak sem miszin alatt, az in-
tézet igazgatóságának nem célja az utazó közönség
iránt háladatlan lenni, mert jelszava sebes, o-
l-
csó és kényelmes és közlekedés.

Kolozsvárról Tordára Felvinczre
naponta kétszer, reggeli 3, és déltán 4 órakor. 1
hely ára Tordáig 2 frt. — Felvinczig első
és közhelys coupe 4 frt, hátulsó és imperial 3 frt.
50 kr. — Minden utas 30 font szabadpundgyaszt vihet
magával. Az imperial ülőknek több új Bun-
dát készített az intézet, egész vonalokra 50-50
kr. díj mellett használhatni egyes utra.

Kolozsvárt, november 2-án 1872.

Kibédi Biasini Domokos

Minden betegnek erő és egészség gyógyszer és költség nélkül: Revalesciere du Barry Londonból.

Az izléses gyógyszer Revalesciere du Barry eltávoit min-
den betegséget, mely a gyógyászatnak ellentáll; minők gyom-
or-bajok, idegbajok, mellbajok, tüdő-, máj-, mirigy-, nyálkhar-
tya-, lélekési, hólyag- s vesebajok, gümőkör, 2 akór, asthma,
köhögés, emésztetlenség, dugulás, hasmenés, álmatlanság, gyu-
geség, aranyér, vizkór, láz, szédelés, vértolulás, flügusz, ro-
szulót és hánys a terhesség alatt is, diabetes, melákor, elsová-
nyodás, csusz, közsvény. Kivonat 76,000 tanusítványból, oly
elgyógyulásokról, melyek a gyög szatnak ellenállottak.

75,972. sz. bizonyítvány.

Buda, bécsi-kapu utca febr. 28. 1872.
26 nap óta élvezem az üdvös **Revalesciere**. Ez a
természet isteni adománya az én kétségbeesett helyzetemben
csodát mivelt, a miért is egy pillanatig sem habozok ezen táp-
gyógyszert az emberiség második megváltójának nevezni. Ez
egy kínos tüdő és légső catarusból és lélegzethiányból gyó-
gyított meg, mely eddig minden más orvoszernek ellenállt.
Ezen csodádománya a természetnek a legnagyobb dicsőretet
érdemli, s a szenvedő emberiségnek a legjobban ajánlható.

Köller Florián,

cs. k. nyugalmazott katonai kezelő

Nagy-szombat, 1869. május 10.

Sokáig szenvedtem étvágytalanságban és ebéd ntáni
hányásban. Az ön jeles Revalesciere-chocoládja a hányást
végre eltávolította és étvágyamat helyreállította. Meggyőződ-
ván az ön Revalesciere-jének jelességéről arra indít, hogy más
szenvedőnek is ajánljam.

Berger Károly

Wollein, 1869. március 1-én.

Rendkívüli szenvedő és beteg állapotban voltam nem
birtam sem eszemni, sem aludni. Az ön Revalesciere dm
Barrija által javulás utján vagyok és kérek a mellékelt 10
frtért abból egy öt fontos szelencét küldetni. Tisztelettel vagyok
Hunza Alajos.

Táplálóból levén mint a hus, a Revalesciere felnőttek és
gyermeknek 60-szeres árát megakaratítja gyógyszerzeben.
Bádogszelencékben 10 fontos 1.50. 1 fontos 2.50. 2
fontos 4. 50. 5 fontos 10 frt, 12 frs 20 frt, 24 frs 36 frt.
— Revalesciere-lepény két, szelencékben 2 frt. 50. kr és 4 ft. 50.
Revalesciere chocolád por-étábla-ésc alakban 12 csészére 1.50,
24 csészére 2.50, 48 és 3z 4.50. porban 120 csészére 10 frt,
288 c-sészére 20 frt, 576 csészére 36 frt. — Kapható: Barry
du Barry és társánál Bécs, Wallfischgasse 8. sz. Kolozsvárt:
Blin er gyógyszerésznél. Pesten: Török, Irpágnál; Fürst
J. Brünlnél; Eder E., Debreczenben: Miháocics István gyógy-
szerésznél, Duna-Földvár: Nadhara Pálnál, Károlyváros: Brili
F.-nél, Kanizsán: Lovak Károlynál, Maros-Vásárhelyt: Foga-
rasi Dömötörnél, Pozsonyban: Pistori Feliknél, Székes-Fehér-
várott: Diebald Györgynél, Pághelyen: Conglemer Ignácánál
Varasdon: dr. Halter A.-nál, Ágrámban: Irgalmasok győgszer-
tárában, azonkívül a bécsi ház postai utárvány vagy utárvét
mellett szétküldi.

*) E rovat alatt küzlöttékert csupán a sajtó hatóság-
irányában váial felelősséget a
S^a r k.

